

Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Politisk samling 15.-16.sep.





Formål med samlingen

- Etablere en felles plattform – forståelse av nåsituasjon og utfordringsbildet.
- Presentere foreløpige økonomiske rammer og analyser.
- Informasjon som politikerne kan ta inn i de partipolitiske prosessene.
- Administrasjonen tar med seg signaler inn i ferdigstillelse av forslag til budsjett og økonomiplan.

«Fra stagnasjon til vekst»





Oppgave

Forberede og forankre budsjettprosessen

- Hvordan skape handlingsrom og forutsigbare og bærekraftige tjenester over tid?
- Sikre at kommunestyret har samme forståelse av den økonomiske situasjonen for kommunen som helhet og for hver sektor.
- Helhetlig prioritering.
- Forpliktelse i forhold til videre prosess.



Mål for økonomiarbeidet



Bærekraft

Hvordan skape handlingsrom og forutsigbare og bærekraftige tjenester over tid?



Budsjetter skal holdes

Overskudd og underskudd til enhetene overføres fra et år til neste



Program budsjettsamling

Onsdag 15. september

- 09:00 - 09:30 Innledning v/Rådmann Robert Pettersen.
- 09:30 - 11:00 «*Fra stagnasjon til vekst*», Budsjett og økonomiplan v/ økonomisjef Linn Carina Utsi
- 11:00 - 11:45 Lunsj
- 11:45 - 14:15 Presentasjon sektorer og tjenester
- 14:15 - 16:30 Gruppeoppgaver

Torsdag 16. september

- 09:00 - 09:45 Oppsummering gruppeoppgaver
- 09:45 - 10:00 Rana Utvikling
- 10:15 - 10:30 Menon Economics
- 10:30 - 11:30 Levekårsanalyse og digital tvilling
- 11:30 - 12:15 Lunsj
- 12:15 - 13:00 Refleksjon /gruppediskusjon
- 13:00 - 13:30 Oppsummering v/rådmannen



Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Dagens agenda

- Fremdriftsplan
- Innledning
- Utfordringsbildet på kort og lang sikt
- Demografi
- Økonomisk status
- Budsjett og økonomiplan
- Oppsummering og utfordringsbilde
- Presentasjon sektorer og tjenester
- Gruppeoppgaver



Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Politisk involvering

• <i>Budsjettforutsetninger KST</i>	<i>8. juni</i>
• <i>Bakgrunnsmateriale budsjettsamling</i>	<i>9. september</i>
• Politisk budsjettsamling	15.-16. september
• Statsbudsjett 2022	13. oktober
• Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan	2. november
• Innstilling fra formannskapet	30. november
• Vedtak i kommunestyret	14. desember

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅL



KOMMUNEPLAN 2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Norges grønne industrihovedstad – framtida er fornybar.

Satsingsområder og strategier

Vekstkraft og attraktivitet

- » Vekst i offentlig og privat virksomhet samt Campus
- » Industriby med ren luft og rent vann
- » Attraktive kulturtilbud og møteplasser for alle
- » Styrket identitet gjennom satsing på fortrinn og særpreg

Grønn omstilling

- » Samarbeid med næringsliv om utvikling i grønn retning
- » Bærekraftig utnyttning av fornybare ressurser
- » Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk
- » Byutvikling med vekt på grønne strukturer og urbanisering

Livskvalitet og mestring

- » Fokus på tidlig innsats og forebygging
- » Reduksjon av sosial ulikhet
- » God integrering, økt deltakelse og egeninnsats
- » Helsefremmende kommunale tjenester

Framtidsretta infrastruktur

- » Regionalt logistikknodepunkt med stor flyplass
- » Fortsatt tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- » Verdivarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg
- » Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon



Formynderkommunen
Kommunen bestemmer

Servicekommunen
Brukeren bestemmer

Samskapingskommunen
Vi skaper løsninger sammen

Sentrale underlagsdokumenter

Perspektivanalyse 2022-2025



Kommunøkonomisk analyse 2021



KOSTRA analyse 2021



Levekår i Rana Geografisk fordeling



Kommunestyrets lovpålagte ansvar



- Handlingsevnen skal ivaretas over tid – handlingsregler
- Økonomiplanen: oppfølging av utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer
- Balanse, fullstendighet, realisme





Utfordringsbildet på kort og lang sikt



Utfordringsbildet

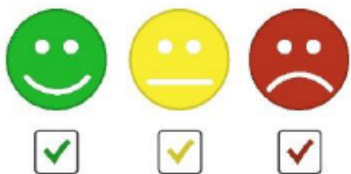


Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Endre
rammebetingelser:



Strammere
økonomiske
rammer



Forventninger
til velferds-
tjenestene



Mindre vekst i
oljefondet



Vi blir flere
eldre



Klima-
utfordringer

Perspektivmeldingen 2021



Meld. St. 14

(2020–2021)

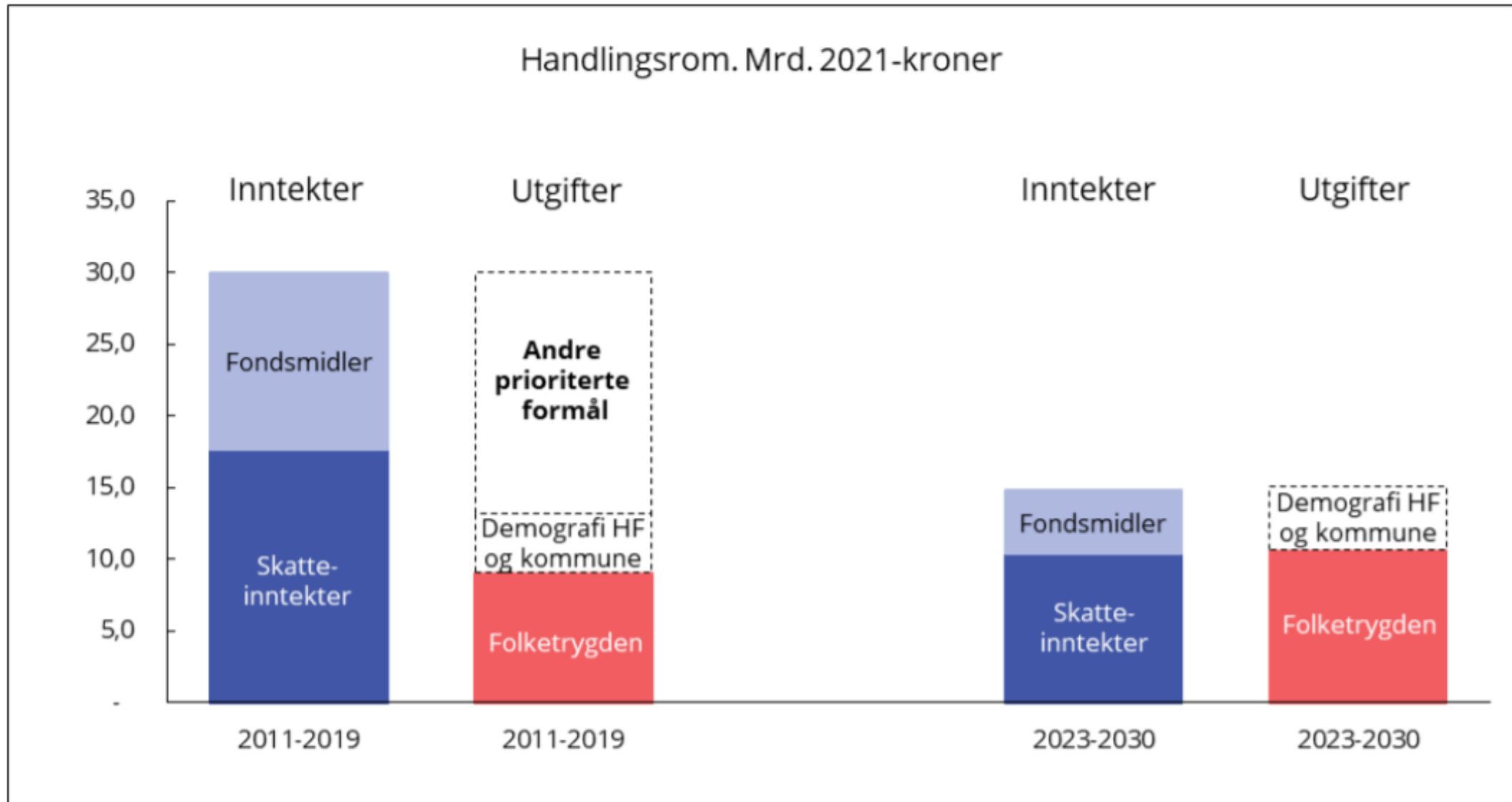
Melding til Stortinget

Perspektivmeldingen 2021

- Legges frem hvert 4. år
- Utfordringer i norsk økonomi neste 40 år
- Regjeringens strategier



Redusert handlingsrom





Regjeringens hovedstrategi

Flere i jobb

- Få flere inn i jobb
- Stå lengre i arbeid

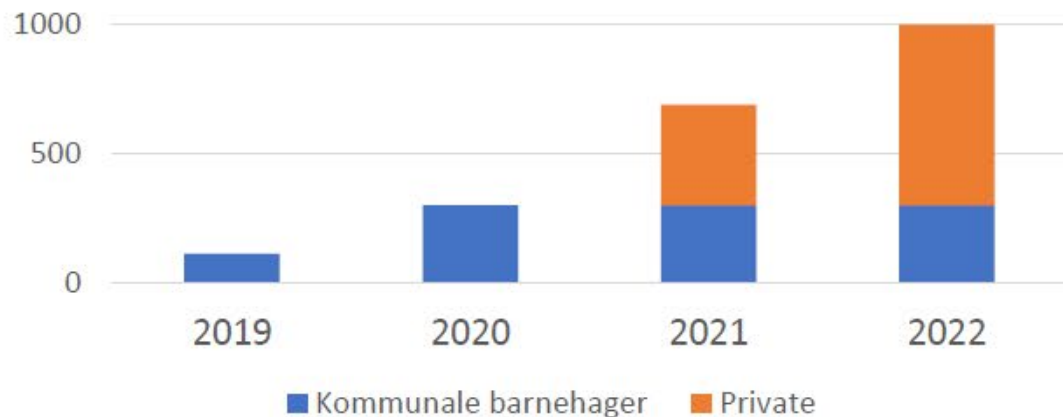
Få mer ut av ressursene i offentlig sektor

- Organisering, styring og ledelse i offentlig sektor må rettes inn mot å utnytte ressursene bedre.
- Bærekraftige velferdsordninger og kunnskapsbaserte offentlige tjenester
- Samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer

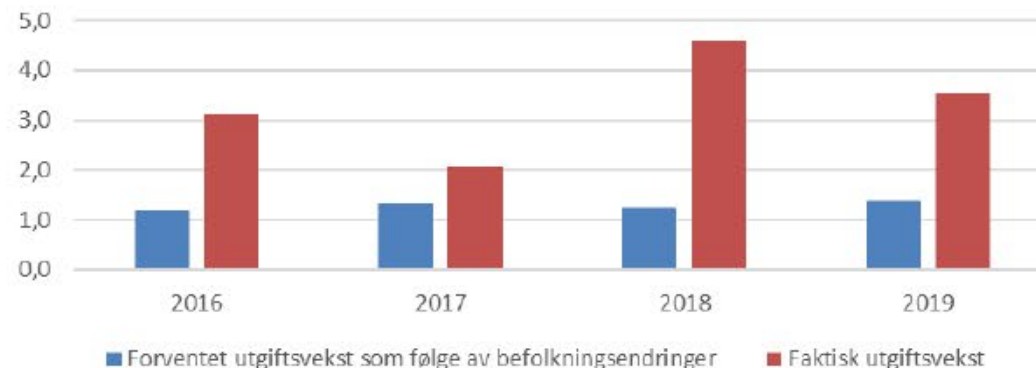


Underfinansiering over tid presser kommuneøkonomien

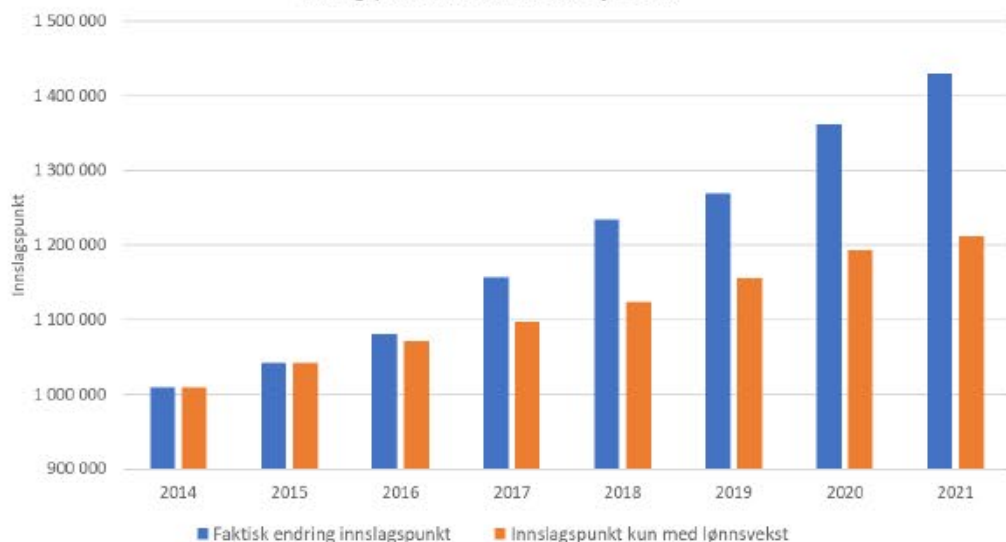
Manglete finansiering barnehagenormer



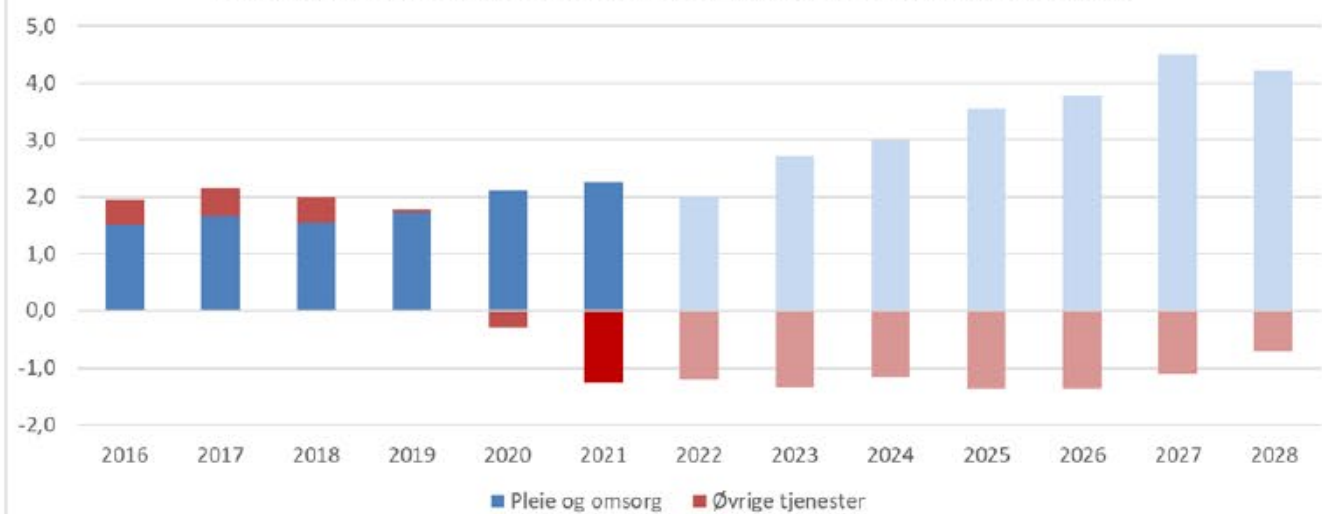
Vekst i utgifter i pleie og omsorg, mrd. kroner faste 2019-priser



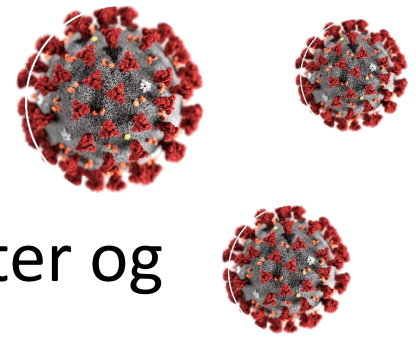
Innslagspunkt ressurskrevende tjenester



Forventet netto kostnadsvekst som følge av befolkningsendringer, mrd. 2021 kroner



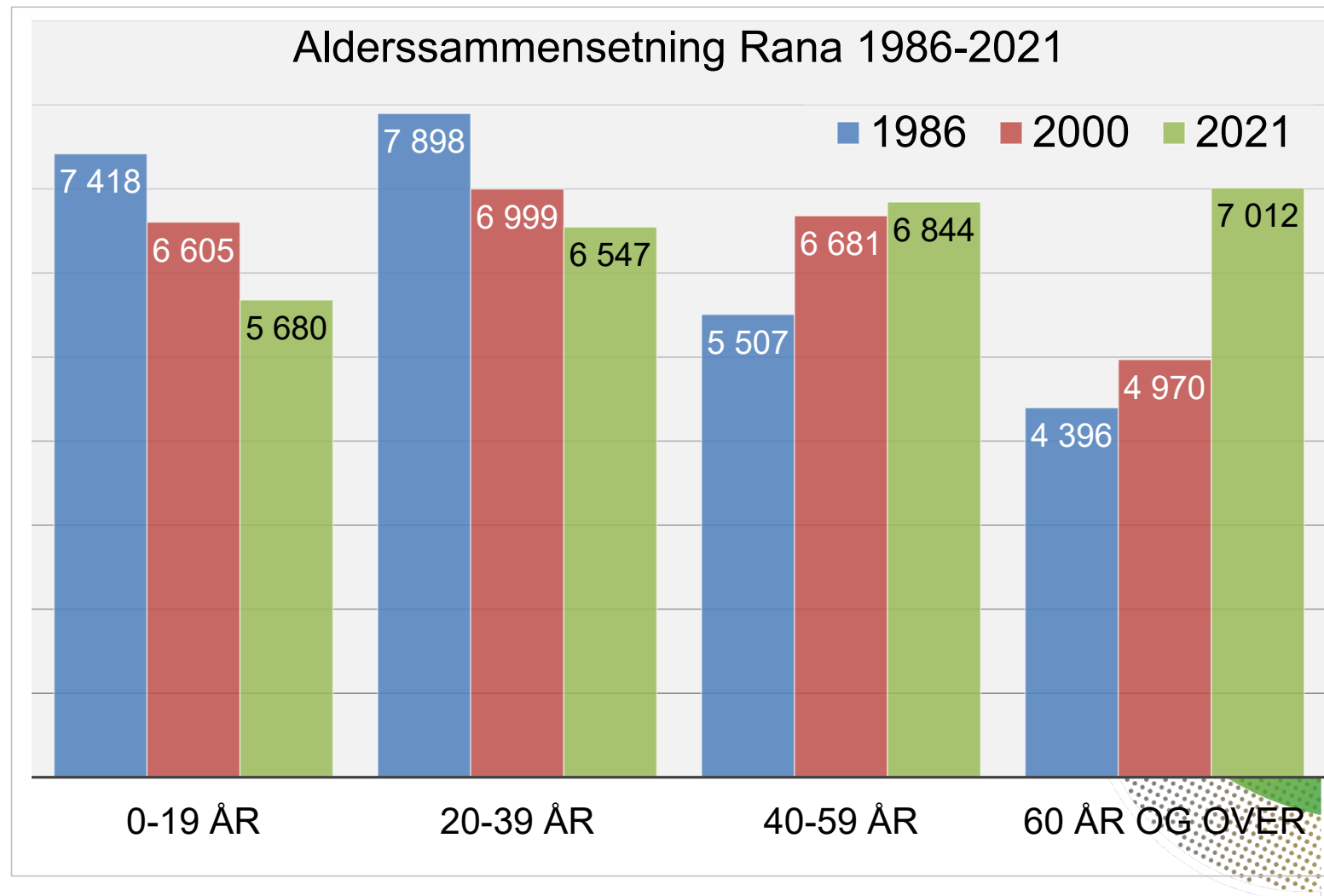
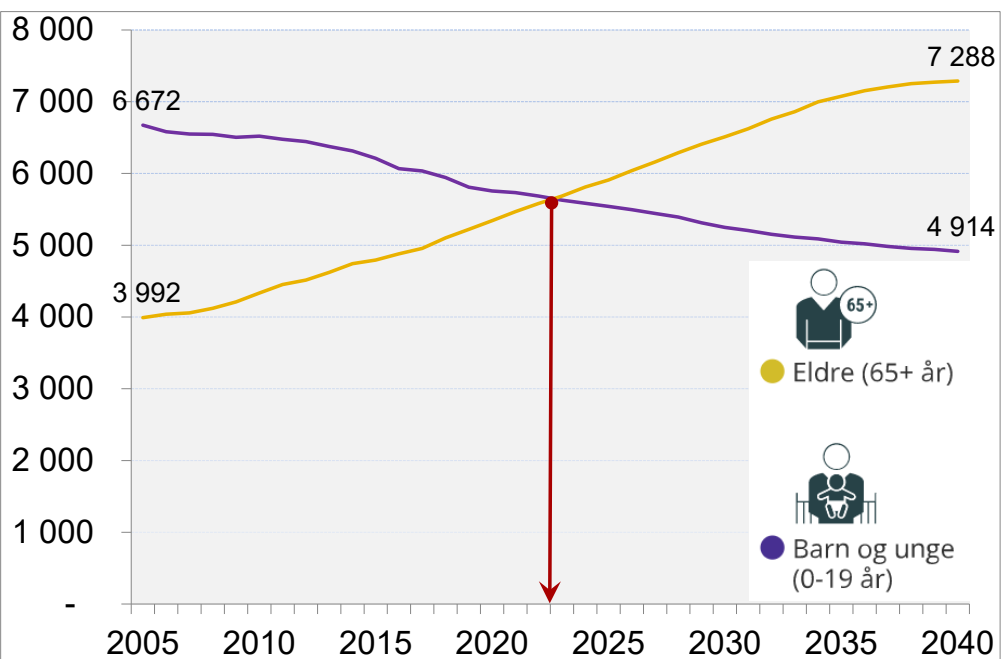
Koronapandemien



- Pandemien har påført kommunen betydelige merutgifter og inntektstap.
- Fremdeles usikkerhet om de samlede økonomiske konsekvensene og kompensasjon fra Staten.
- Kommunen kan påregne å må dekke noen av merkostnadene selv.
- Koronapandemien har ført til at kommunen har satt bremsene på og ført til lavere normal drift på andre områder, og mindre fokus på omstilling- og utviklingsarbeid, noe som kan forskyve kostnader frem i tid.



Endringer i tjenesteleveransen





Kommuneøkonomien utfordres

- Høyt investeringsnivå
 - Klimautfordringer
 - Fortsatt stort vedlikeholdsetterslep
 - Disposisjonsfondet reduseres kraftig
 - Fastlegeordningen
 - Økt eksternt engasjement må finansieres av tjenestene
 - Fra stagnasjon til vekst
- **Ny teknologi, tjenstedesign med bærekraftige løsninger og smart drift.**



«fra stagnasjon til vekst»



Rana
kommune

TIL NY TID



Ny orientering – lokalt blikk mot fremtida

- Gasse på eller bremse?
- Ha is i magen
- Forskuttere vekst er ikke økonomisk bærekraftig
- Utvikling av tjenestetilbud må skje gradvis i takt med endringer i demografien
- Kommunen har kapasitet til å møte en innledende befolkningsvekst i skole og barnehage.



Reetablering av økonomisk bærekraft

- Handlingsreglene må overholdes over tid - utfordringene må ikke skyves over på kommende generasjoner.
- Det bør legges opp til ny om mer bærekraftig økonomisk innretning i økonomiplanperioden
 - Oppbygging av disposisjonsfond prioriteres først
 - Økt egenkapital i form av overføring fra drift
 - Økte avdrag på lån
- Netto driftsresultat på rundt 3,0 – 3,5 prosent





Begrense risiko

Balansere risikoelementene mest mulig med:

- Netto driftsresultat som gir handlingsrom og skjermer tjenestene ved endringer i budsjettforutsetningene.
- Rammebetingelser som tjenestene kan drifte med.
- Færrest mulig nye driftsforpliktelser – det er ikke tiden for reformer.
- Investeringsvolumet må ned – prioriteringer



Klimautfordringer



Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Demografisk utvikling



26 500

26 000

25 500

25 000

24 500

24 000

To år med befolkningsnedgang

25 355

26 315

26 083

2019:



Fødte

210 personer



Døde

233 personer



Nettoflytting

-107 personer



Vekst

-131 personer

2020:



Fødte

213 personer



Døde

208 personer



Nettoflytting

-108 personer



Vekst

-101 personer

Rana
kommune

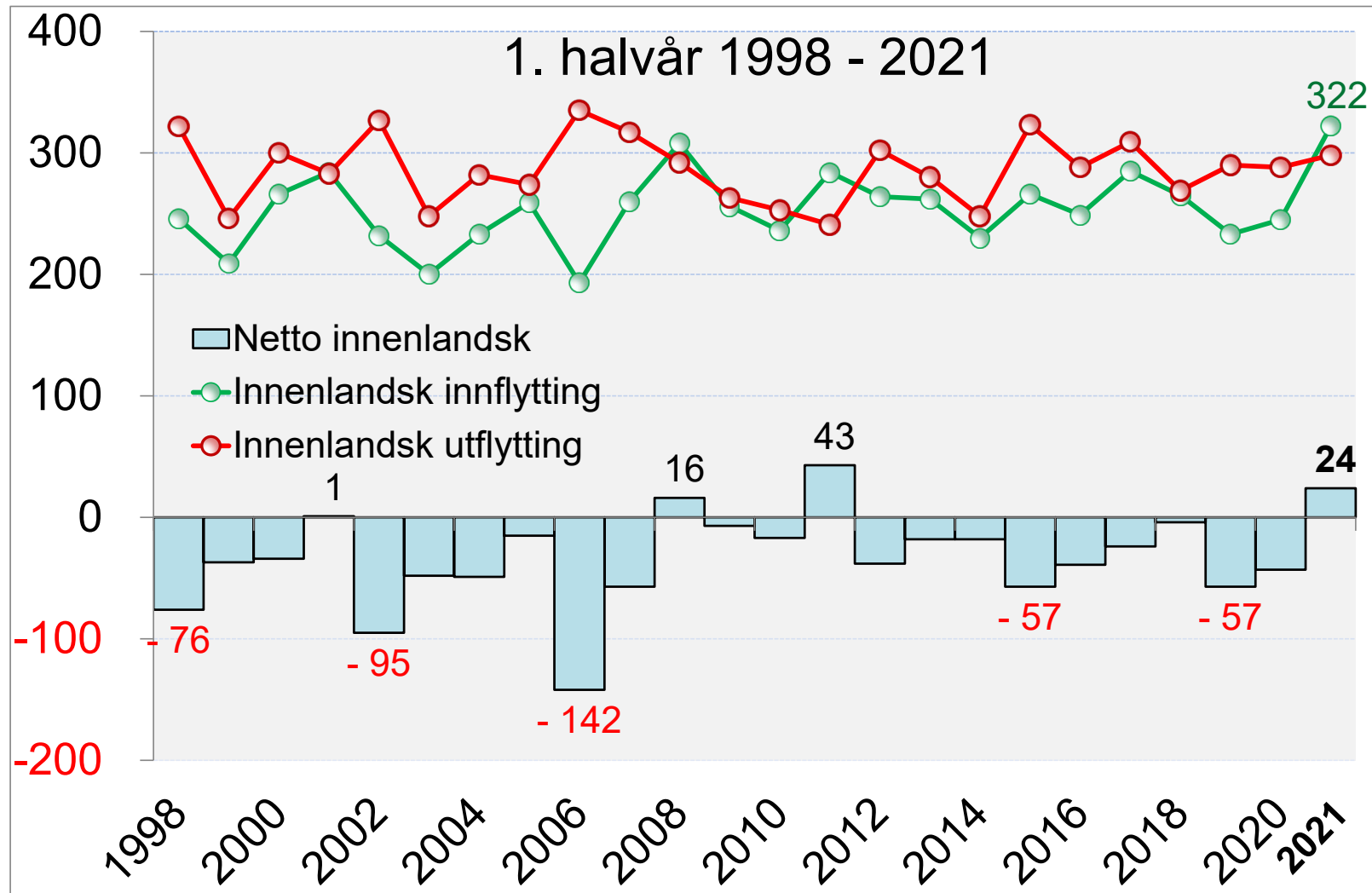
2005

2010

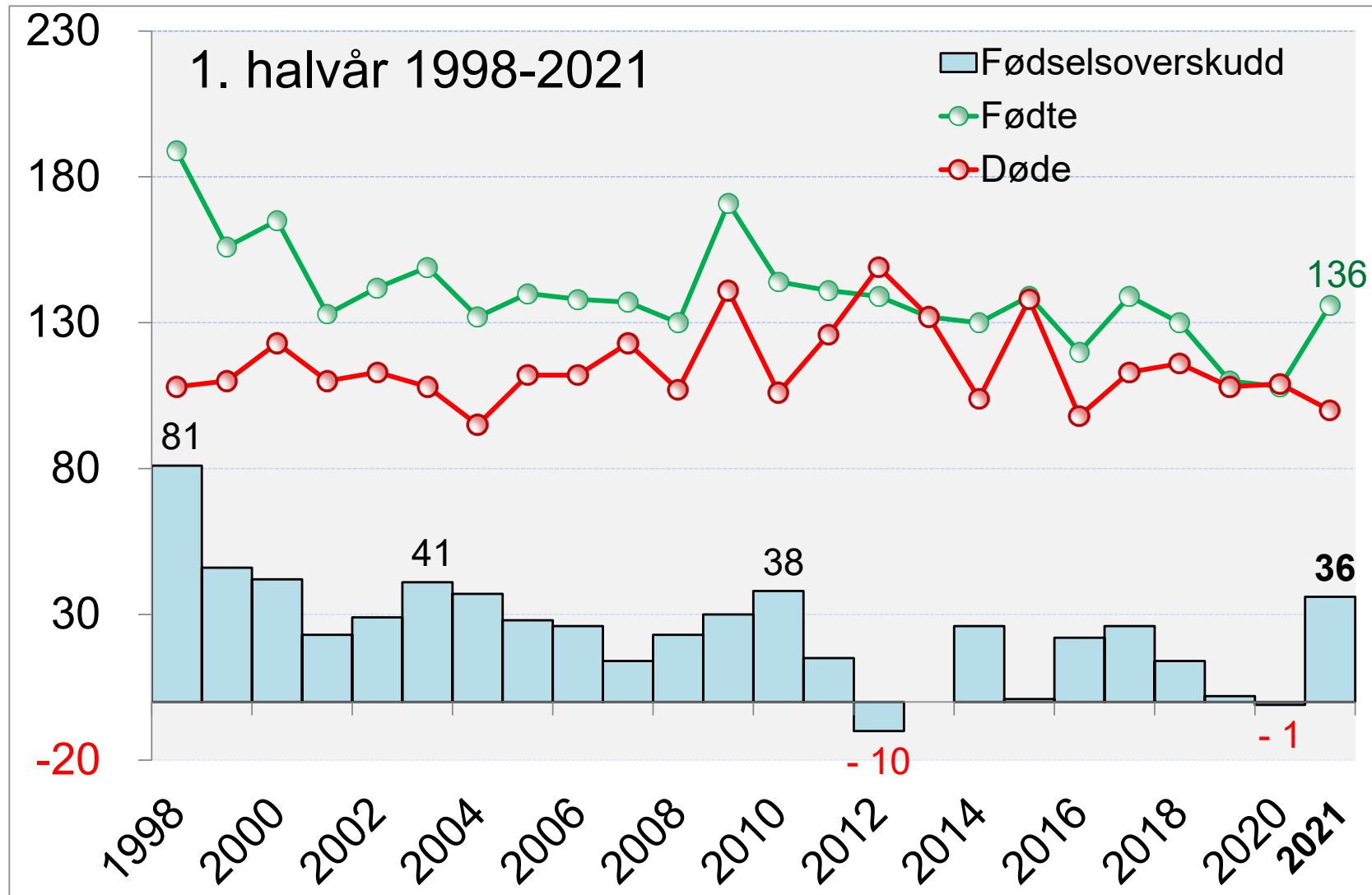
2015

2020

Endret trend?



Endret trend?

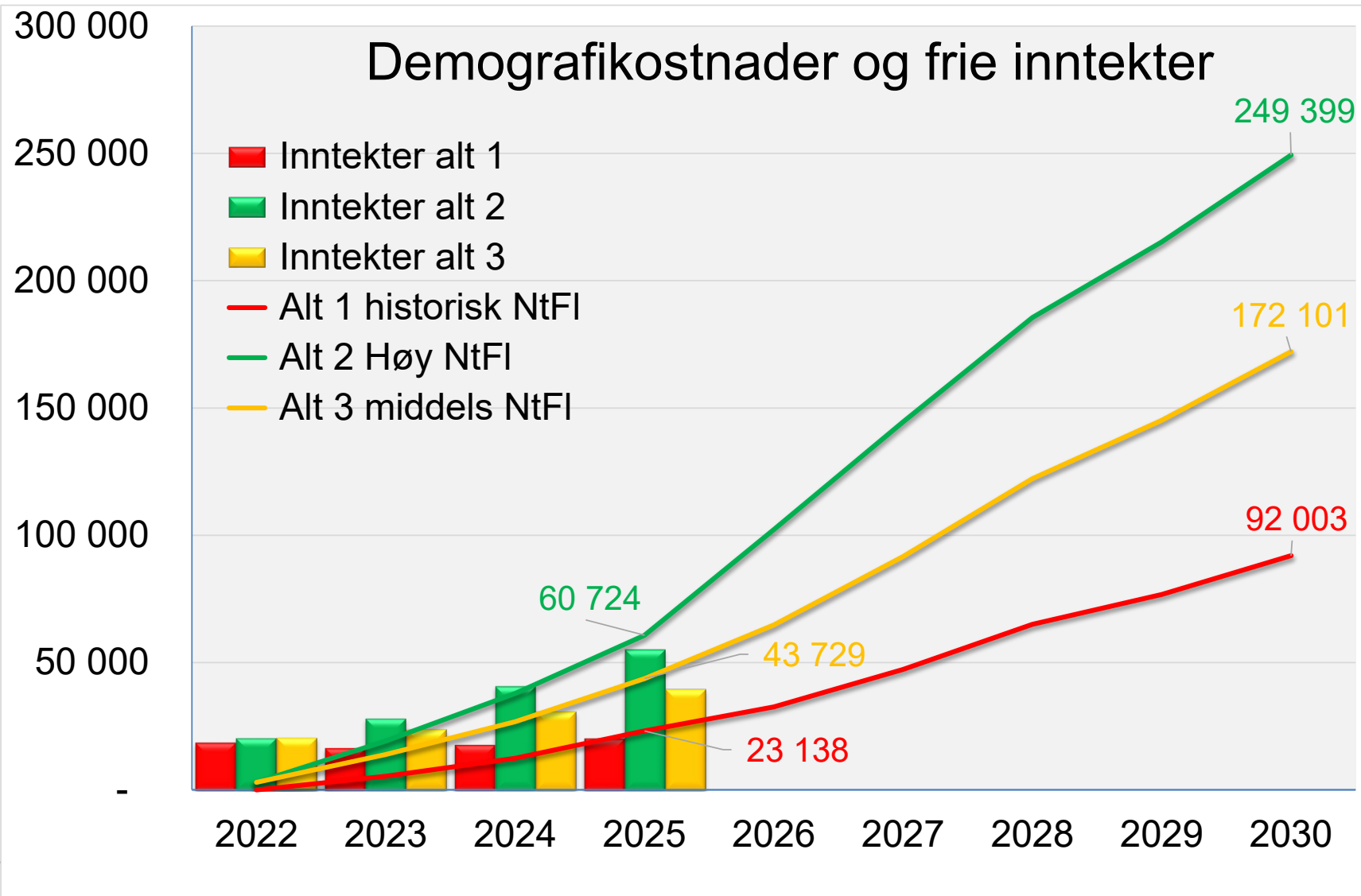


Grunn til økt optimisme?

1. halvår 2021 (2020)

Fødte	136	(108)
Døde	100	(109)
Fødselsoverskudd	36	(-1)
Innflytting	422	(269)
Utflytting	334	(308)
Nettoflytting	88	(- 38)
Sum endring	40	(- 40)

Finansiering av demografiendringer



Tjenester

Kommunebarometeret

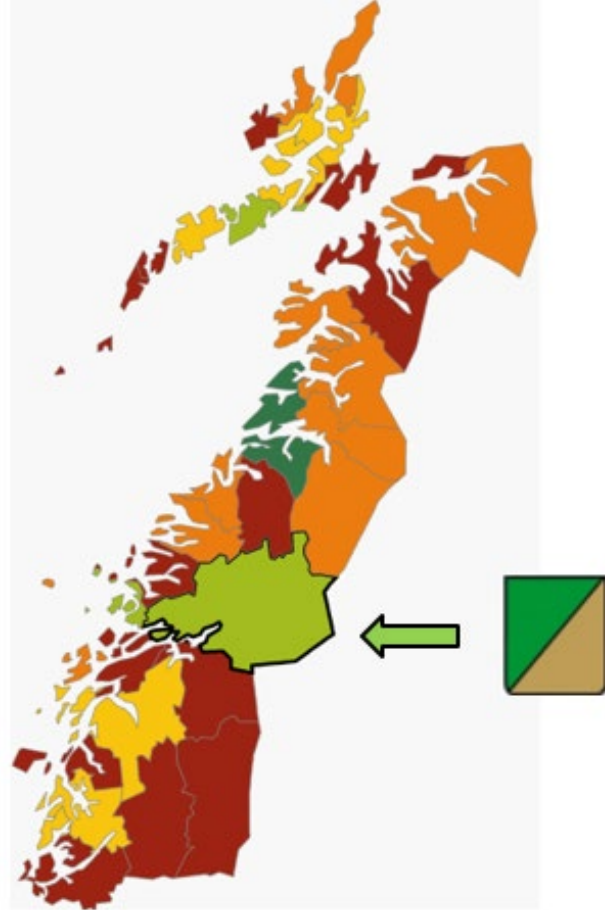
		Vekt	2019	2020	2021
Totalplassering			257	234	183
Grunnskole	20,0 %		280	261	231
Pleie og omsorg	20,0 %		241	290	300
Barnevern	10,0 %		299	346	310
Barnehage	10,0 %		236	248	135
Helse	7,5 %		291	248	183
Sosial	7,5 %		199	202	140
Kultur	2,5 %		82	70	44
Miljø og ressurser	2,5 %		118	142	55
Saksbehandling	2,5 %		160	362	304
Vann, avløp og renovasjon	2,5 %		221	108	56
Økonomi	10,0 %		35	26	15
Kostnadsnivå	5,0 %		95	87	20

Plasseringene er ikke sammenlignbare over tid. Plasseringene i 2020 og bakover i tid er basert på fjorårets Kommunebarometer.

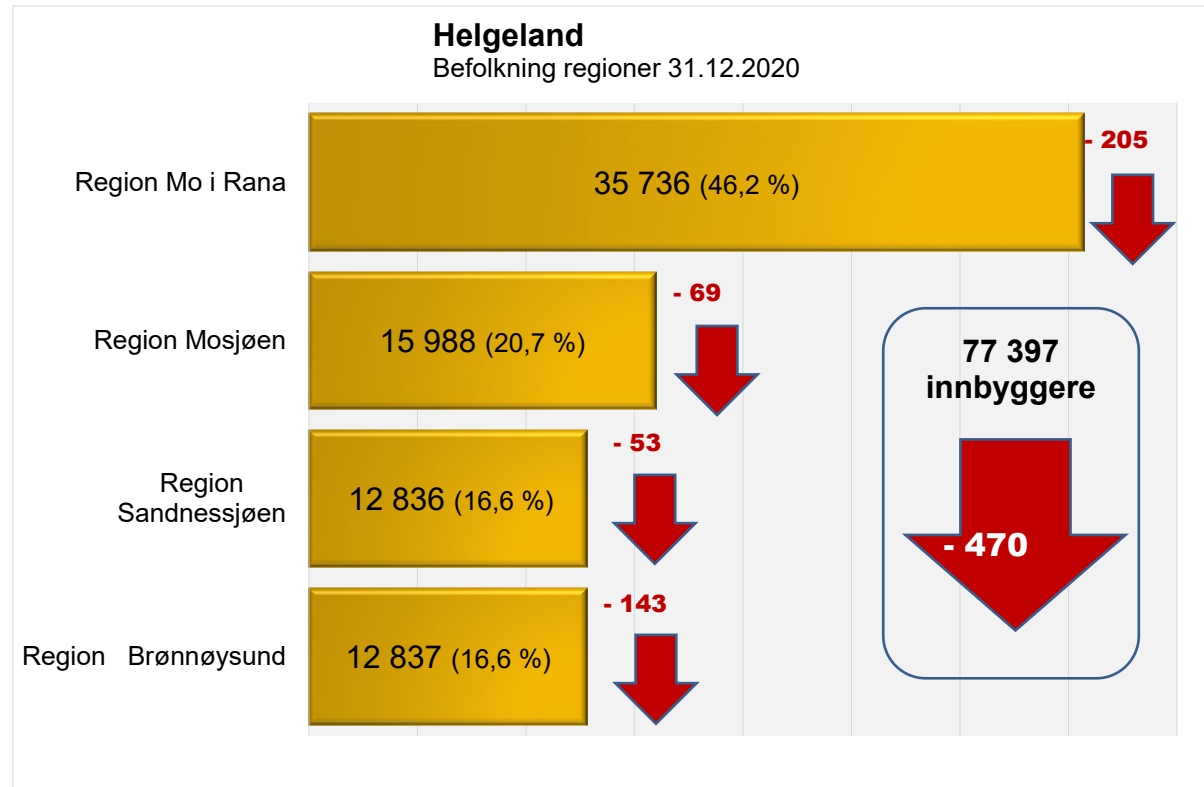


Noen nøkkeldata

- ❑ Kommune NM: 82 plass (80.plass i 2020)
- ❑ 46,2 prosent av befolkningen på Helgeland tilhører region Rana
- ❑ Andel sysselsatte: 66,1 prosent av befolkningen (15-74 år)
- ❑ Andel uføre: 14,6 prosent (18-67 år)
- ❑ Arbeidsledighet: 1,9 prosent per juni 2021 (3,0 i fjor).

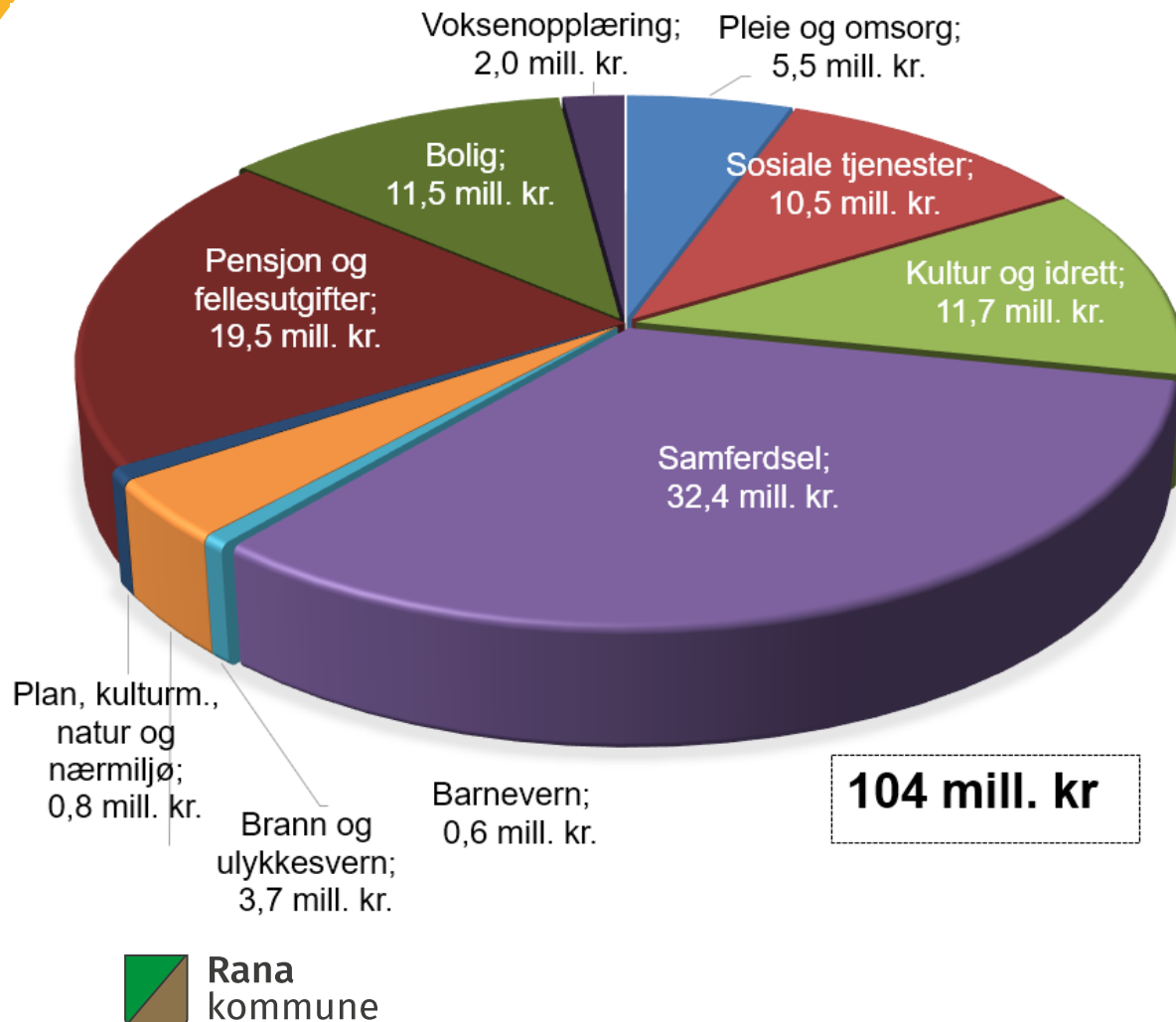


 **Rana**
kommune

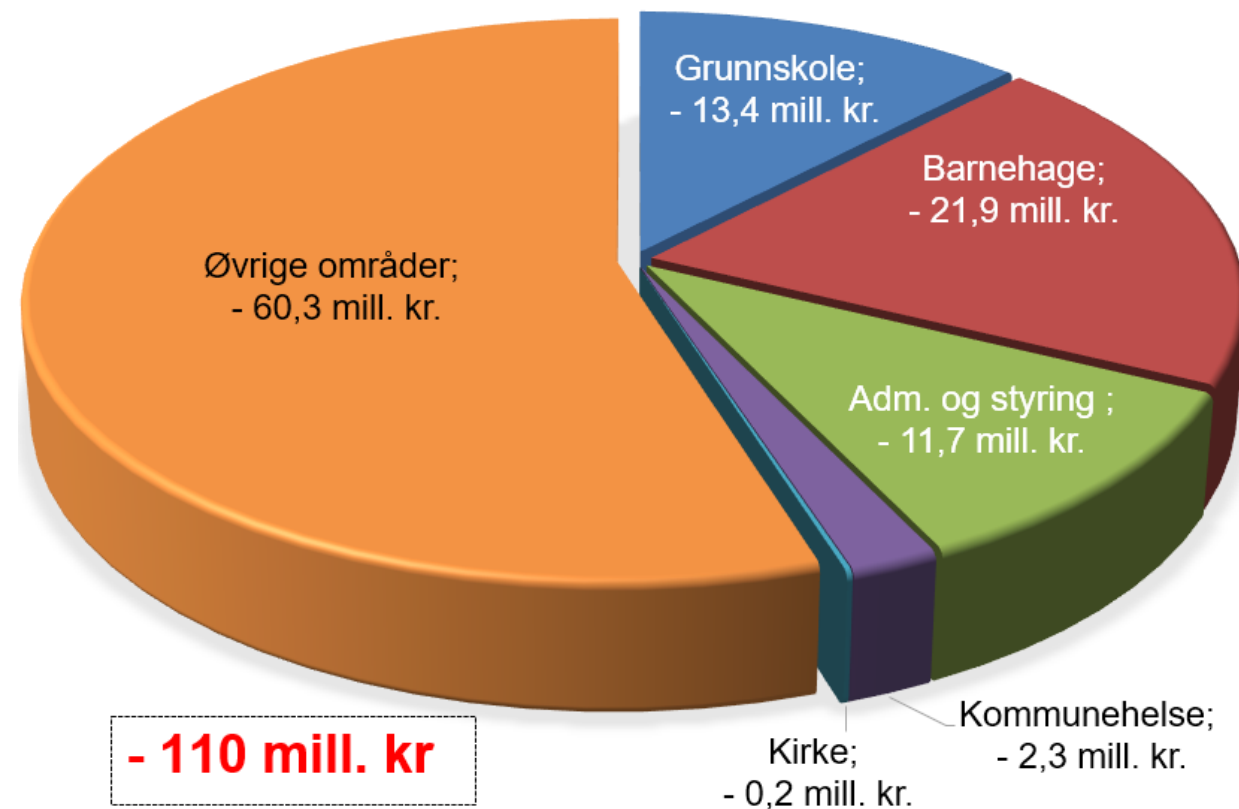


Ressursbruk i forhold til snitt KG 9

Områder med høyere ressursbruk 2020



Områder med lavere ressursbruk 2020



Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Økonomisk status

Nøkkeltall per 31.12.2020

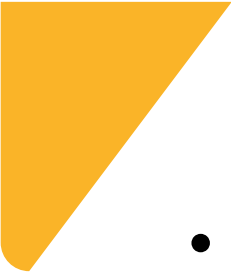
Årsregnskap og
årsberetning
2020



- Netto driftsresultat (NDR): 156 mill. kr
- Mindre forbruk: 56 mill. kr
- Disposisjonsfond: 570 mill. kr
- Brutto investeringer: 304 mill. kr

Handlingsregel for bærekraft 2020:

	<i>Mål</i> <i>bærekraft</i>	<i>Regnskap</i> <i>2020</i>
Netto driftsresultat	3,0 %	6,8 %
Disposisjonsfond	8,0 %	24,7 %
Netto lånegjeld	75,0 %	82,9 %



Regnskap 1.halvår

- Regnskapet per juni viser enkelte budsjettutfordringer, men vi forventer at drifta for 2021 går i balanse.
- Finans følger så langt budsjettplan.
- Det er fortsatt en usikkerhet rundt følgenvirkningene av koronapandemien.





Økonomisk status

- Solid økonomisk status ved inngangen til 2021
- Gode prognoser for balanse i 2021
- Investeringsbehov og gjeldsvekst utfordrer bærekrafts-balansen og gir økte omstillingskrav
- Signaler fra regjeringen om innstramminger og krav til effektivisering i offentlig tjenestetilbud (perspektivmeldingen)
- Demografi og folketall vs. mulig vekst – «fra stagnasjon til vekst»
- Gode prognoser for kraftprisene i 2022
- Taksering – engangskostnad, men varig økning i eiendoms-skatten
- Statsbudsjettet oktober



Budsjett og økonomiplan 2022-2025



Investeringer



Investeringer

<i>Oppsummering skisse investeringer revidert økonomiplan 2022 - 2025</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>Totalt 2022-2025</i>
Skolebygg	137 500	38 200	0	0	175 700
Sykehjem/helse- og omsorgsboliger	86 500	54 500	140 000	140 000	421 000
Øvrige bygg	0	0	0	0	0
Vann og avløp	86 250	111 650	104 850	80 000	382 750
Infrastruktur (inkl. flyplass)	496 350	58 750	58 750	8 750	622 600
Øvrige investeringer	27 400	16 400	16 400	16 400	76 600
Investeringsstilsjudd RKF (inkl. kjølerom mv. og oppstart krematorium)	20 720	29 240	21 140	9 000	80 100
Brutto investeringer	854 720	305 540	341 140	224 150	1 759 750
Avsetning til ubundne kapitalfond	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Totalt	856 720	307 540	343 140	226 150	1 767 750

Investeringer

<i>Finansiering 2022 -2025</i>	2022	2023	2024	2025	Totalt 2022-2025
Selvfinansierende VA- lån	-86 250	-105 741	-104 850	-51 078	-347 919
Selvfinansierende øvrig	-48 810	-15 800	0	0	-64 610
Ordinære lån	-174 978	-29 560	-90 518	0	-295 056
Låneopptak	-310 038	-151 101	-195 368	-51 078	-707 585
Bruk av tomtefond	-25 000	-41 000	-41 000	-1 000	-108 000
Bruk av ubundne kapitalfond/disp.fond	-403 000	0	0	0	-403 000
Overført fra drift	-20 822	-60 749	-60 822	-60 822	-203 215
Egenkapital	-448 822	-101 749	-101 822	-61 822	-714 215
Salg AM, tilskudd	-30 590	-25 800	-4 400	-111 700	-172 490
MVA kompensasjon	-68 270	-32 090	-41 550	-31 550	-173 460
Inntekter	-98 860	-57 890	-45 950	-143 250	-345 950
Sum finansiering	-857 720	-310 740	-343 140	-256 150	-1 767 750

Oppsummering investeringer 2022 - 2025

- **Brutto investeringer 1,76 mrd. kr (1,72 mrd. kr)**

- ✓ Egenkapital (fond og overf. fra drift) 714 mill. kr (512)

- ✓ Låneopptak 708 mill. kr (985)

- ✓ Inntekter (mva. komp/tilskudd) 346 mill. kr (225)

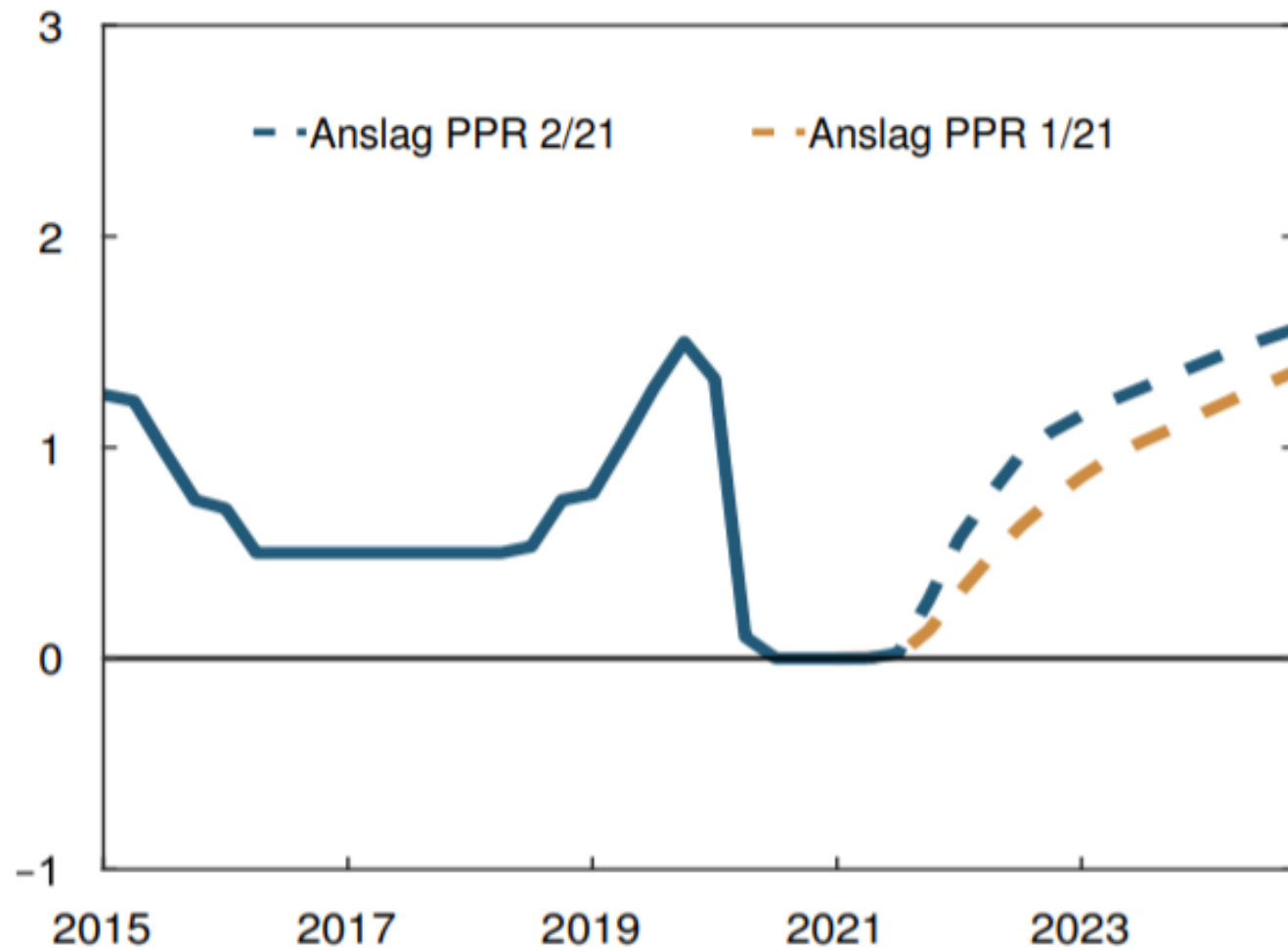
- **Gjeldsgrad**

- 2021: 103 prosent (Budsjett 2021: 105 prosent)

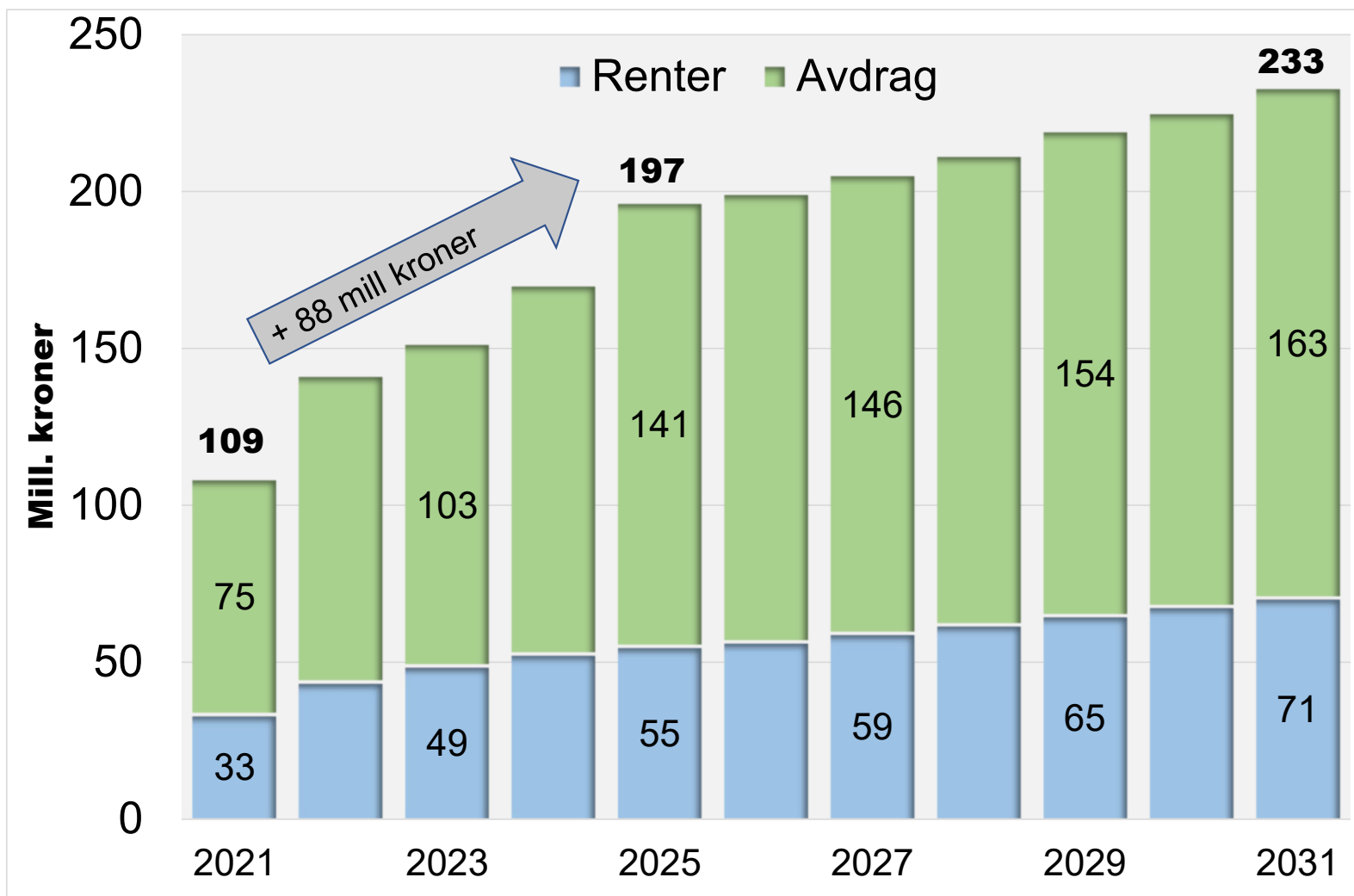
- 2025: 113 prosent (Økpl 2024: 119,7 prosent)



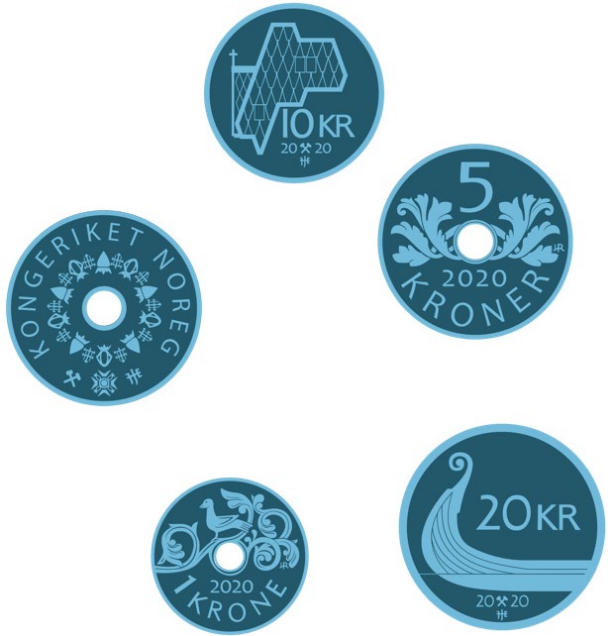
Økt rentenivå i økonomiplanperioden



Økte renter og avdrag



Ivaretas mål om økonomisk bærekraft?



**KOMMUNAL
ØKONOMISK
BÆREKRAFT**



Økonomisk bærekraft 2025

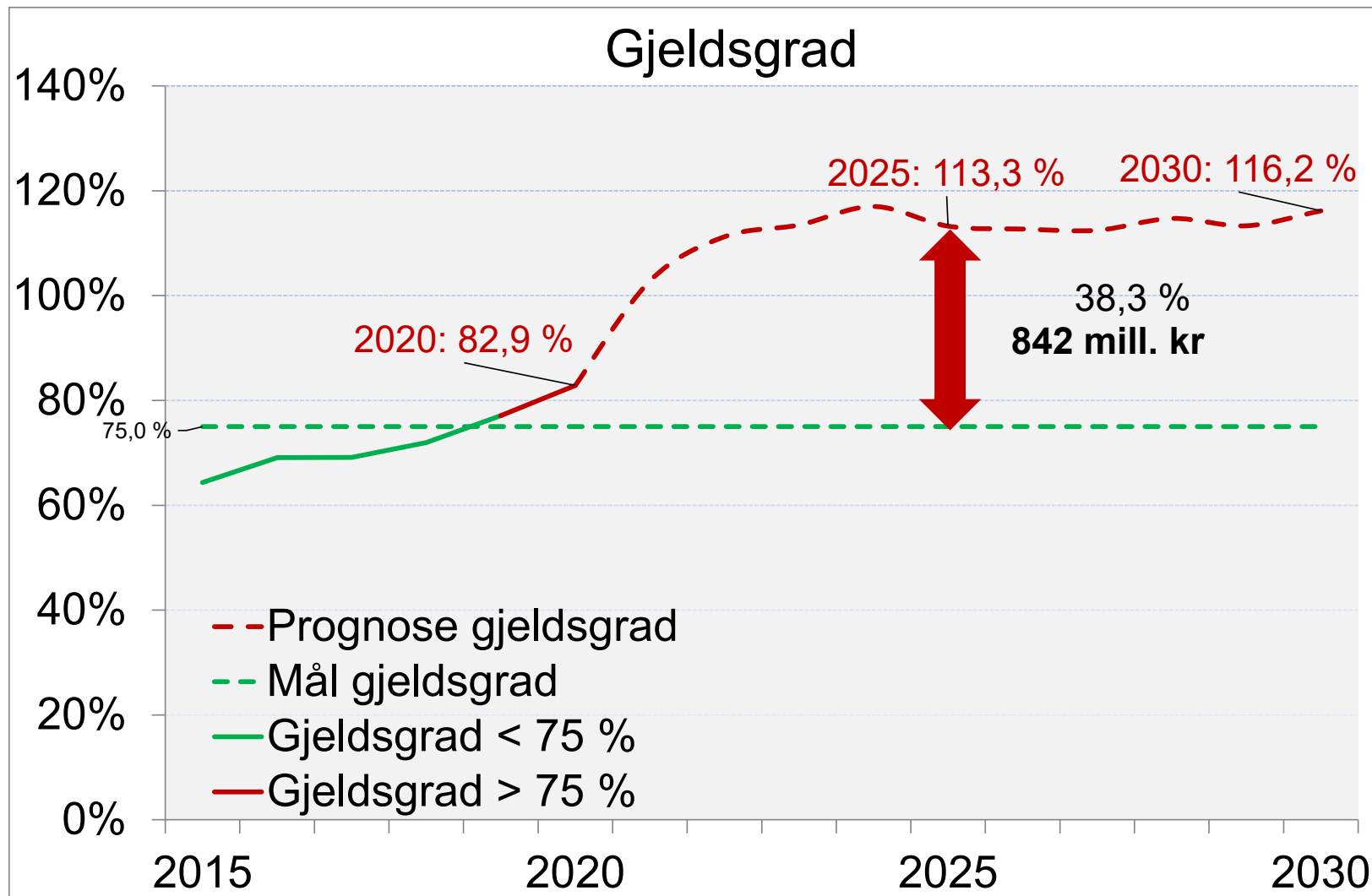
<i>Måltall</i>	<i>Mål</i>	2025	<i>Avvik i %</i>	<i>Avvik i kr</i>
Netto driftsresultat	3,0	3,1	0,1	2
Disposisjonsfond	8,0	8,0	0	0
Netto lånegjeld	75,0	113,3	38,3	842
Samlet bærekraftavvik				840

- Oppbygning av disposisjonsfond og egenkapital til investeringer, forutsetter at tjenestene drifter innenfor rammen
- Rana vil ha bærekraftavvik i 2021 og fremover jf. kommunens handlingsregler.

*Rådmannens forslag til
økonomiplan 2021-2024:*

<i>Måltall</i>	<i>Mål</i>	2024	<i>Avvik i %</i>	<i>Avvik i kr</i>
Netto driftsresultat	3,0	3,1	0,1	2
Disposisjonsfond	8,0	8,6	0,6	13
Netto lånegjeld	75,0	119,7	44,7	983
Samlet bærekraftavvik				968

Investeringsnivå – utslag bærekraftavvik



Forutsetninger og endringer 2022-2025 - foreløpige tall

Endringer finansområdet 2022

Frie inntekter	-20 000
Eiendomsskatt	-5 000
Avdrag på lån	4 000
Bruk av disposisjonsfond	2 000
Salg av konsesjonskraft	-5 000
Økonomisk bærekraft - gjeldsgrad	40 100
Sum	16 100

Endringer drift 2022

Lønnsvekst	-10 000
Nye tiltak/konsekvensjusteringer	7 900
Rammereduksjon 2021-2024	-2 000
Barnevernsreformen	3 200
Habilitering/avlastning barn/unge	-500
Flerbrukshall Gruben	-1 000
Parkeringsordning	-1 200
Nye tiltak/boliger	-10 500
Sanering Gruben barneskole	-2 000
Sum	-16 100
Sum drift og finans	0

Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Foreslåtte ramme reduksjoner



Sum rammetilpasning tjenester

	B-2021	2022	2023	2024	2025	Sum reduksjon
Støttetjeneste	109 548	-759	-1 266	-1 772	-2 278	-2,1 %
Oppvekst og kultur *)	551 227	-3 951	-6 586	-9 220	-11 854	-2,2 %
Helse og omsorg	595 019	-7 125	-11 876	-16 626	-21 376	-3,6 %
NAV kommune	49 376	-802	-1 337	-1 871	-2 406	-4,9 %
Tekniske tjenester	106 972	-1 543	-2 572	-3 601	-4 629	-4,3 %
Kirkelig fellesråd	15 785	-109	-182	-255	-328	-2,1 %
Rana byggdrift KF	86 776	-709	-1 182	-1 655	-2 127	-2,5 %
SUM	1 514 703	-15 000	-25 000	-35 000	-45 000	-3,0 %



Tiltak som foreløpig ikke er med i det økonomiske opplegget

- Nye behov/tiltak sektorer 23,0 mill. kr
- Sak om vekstmobilisering: 15,2 mill. kr
- Løpende opptak i barnehager: 4,0 mill. kr
- Anskaffelsesstrategi: 0,7 mill. kr
- Taksering eiendomsskatt ?



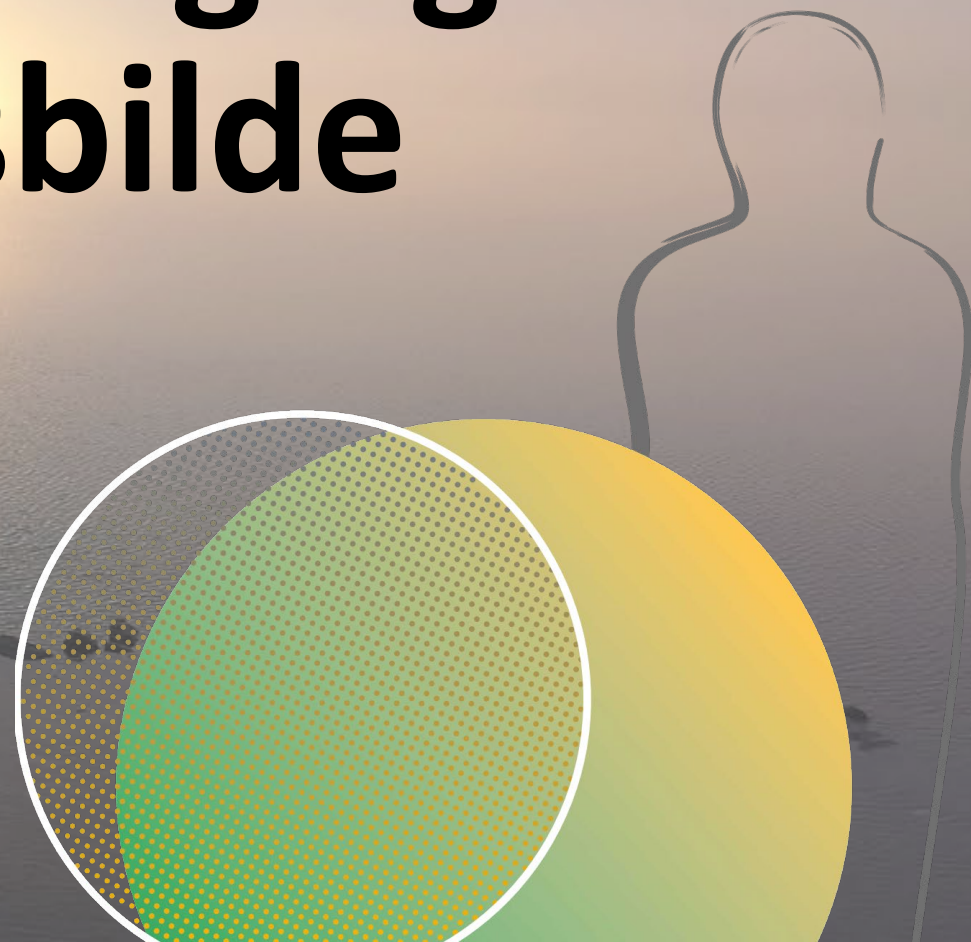
Klimabudsjett

 Rana
kommune



Budsjett og økonomiplan 2022-2025

Oppsummering og utfordringsbilde



Oppsummering 2022-2025 – foreløpig skisse

- Netto driftsresultat på 3,1 – 3,5 prosent
- Usikkerhet i opplegget
- Mange tiltak er ikke tatt inn
- Investeringer
- Vekstmobilisering
- Politiske prioriteringer?
- Regjeringens perspektivmelding
- Fra stagnasjon til vekst
- Demografitiltak og statsbudsjett



Gruppeoppgave

- Fra stagnasjon til vekst – hvordan bør vi rigge oss?
 - Hvilken gjeldsgrad kan kommunen håndtere jf. handlingsregel om 75 prosent?
 - Hvor lenge kan vi akseptere å være over handlingsregelen for å ta igjen investeringsbehovet?
 - Hvordan skal vi rigge oss for å håndtere risikoen som økt gjeldsgrad gir?
- Hva skal vi prioritere?
 - Vekstskapende investeringer og driftstiltak
 - Vedlikehold
 - Behov i dag
 - Annet

Svar på gruppeoppgaver sendes til:

Aasmund.nilsen@rana.kommune.no





Årsbudsjett og økonomiplaner

Kommuneloven pålegger kommunene å utarbeide årsbudsjett. Dette skal godkjennes av kommunestyret før årsskiftet. Formålet er planlegging og kontroll av kommunens bruk og tilgang på ressurser.

[Årsbudsjett 2021 økonomiplan 2021-2024 Rana kommune med KST vedtak.pdf](#)

[Rådmannens presentasjon årsbudsjett 2021 økonomiplan 2021-2024 Rana kommune.pdf](#)

[Budsjettsaken sak 107-20 Innstilling fra formannskapet 26-11-2020.pdf](#)

[Spørsmål og svar budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024.pdf](#)

[Spørsmål og svar budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 del 2.pdf](#)

[Årsplan økonomi 2020 - Hovedaktiviteter politisk nivå.pdf](#)

[Rådmannens presentasjon Årsbudsjett 2020 økonomiplan 2020-2023 Rana kommune.pdf](#)

[Rådmannens presentasjon Årsbudsjett 2019 økonomiplan 2019-2021 Rana kommune.pdf](#)

[Rådmannens presentasjon Årsbudsjett 2018 økonomiplan 2018-2021.pdf](#)

[Spørsmål og svar \(2\) - Budsjett 2020 ØkPI 2020-2023 6.12.2019.pdf](#)

Arbeidsdokumenter

Budsjett og økonomiplan

2022 - 2025

[Introduksjon til budsjett og økonomiplanprosessen 2022-2025 KST 7.juni.pdf](#)

[Perspektivanalyse Rana kommune 2022-2025.pdf](#)

[KOSTRA analyse Rana kommune 2021.pdf](#)

[Levekår i Rana kommune - geografisk fordeling.pdf](#)

[Kommunal økonomisk analyse Rana kommune 2021.pdf](#)

[Kommunebarometeret Rana kommune 2021.pdf](#)

Budsjett og økonomiplan 2021-

2024

[Politisk budsjettsamling pres.](#)

Hold stø kurs selv om det stormer

Takk for oppmerksomheten!

